

Tilannetorjunnan keinoja

Rikosten tilannetorjunnan keinoja jaettuna viiteen aihealueeseen.

Lähteenä Center for Problem-Oriented Policing, <http://www.popcenter.org/25techniques/>.

1) Rikoksenteon vaikeuttaminen. Vähennetään potentiaalisen tekijän mahdollisuuksia toteuttaa rikos.

- Kohteiden suojaus tai vaikeuttaminen** (Harden targets): Kohteen fyysistä suojausta lisätään esimerkiksi käyttämällä lukkoja, vahvistettuja materiaaleja, hälyttimiä, aitoja, kaltereita ja kassakaappeja. Strategialla voidaan vaikuttaa erityisesti ryöstöihin, murtoihin sekä myymälä- ja autovarkauksiin. Strategiaan kuuluvat myös turvallisuus selvitykset, tiedotuskampanjat sekä rakennus- ja suunnitteluohjeistot, joilla ihmisiä voidaan opastaa ja kannustaa ottamaan käyttöön omaisuutta suojaavaa välineistöä.
- Kohteeseen pääsyn kontrolli** (Control access to facilities): Ihmisten pääsyä tietyille alueille, esimerkiksi kerrostaloalueille tai kauppakeskuksiin, voidaan rajoittaa. Keinoja tähän ovat esimerkiksi pihojen porttipuhelinjärjestelmät, aidat ja julkisten kulkuvälineiden elektroniset matkalippuesteet. Lähestymiskielto on esimerkki menetelmän käytöstä väkivallan ehkäisyssä. Jalkapalloväkivaltaa ehkäistään erottamalla eri joukkueiden kannattajat toisistaan katsomoissa ja stadionien sisäänkäynneillä.
- Uloskäyntien valvonta** (Screen exits): Esimerkiksi tuotteiden varashälyttimet ja hälytinportit uloskäynneillä.
- Potentiaalisten rikosentekijöiden ohjaaminen pois kohteesta** (Deflect offenders): Tavoitteena on ohjata rikosentekijät mahdollisista rikoskohteista hyväksyttävämpään toimintaan. Esimerkiksi massatapahtumiin liittyvää väkivaltaa, rikollisuutta ja järjestyshäiriöitä ehkäistään suunnittelemalla tapahtumiin monipuolista ja houkuttelevaa toimintaa, jossa mainitut ongelmat tiedetään vähäisiksi.
- Rikoksen tekemistä edistävien tekijöiden tai tekovälineiden kontrolli** (Control tools / weapons): Esimerkiksi lentomatkustajien ase- ja räjähdetarkastuksilla voidaan vähentää lentokonekaappauksia. Käyttämällä muovisia olutlaseja voidaan ehkäistä pahoinpitelyitä ravintoloissa ja urheilukatsomoissa. Myös alkoholin sekä käsi- ja muiden ampuma-aseiden saatavuudella voidaan vaikuttaa rikollisuuteen.

2) Rikoksenteon riskien lisääminen. Kasvatetaan mahdollisuutta siihen, että tekijä jää rikoksestaan kiinni.

- Valvonnan lisääminen** (Extend guardianship): Valvontaa ja sen tunnetta voidaan lisätä arkirutiinien oheen esimerkiksi liikkumalla porukassa, pitämällä asuinympäristö asutun näköisenä ja pitämällä puhelinta mukana.
- Luonnollisen valvonnan edistäminen** (Assist natural surveillance): Eräitä alueita on helpompi tarkkailla kuin toisia. Rikosten tekeminen on epätodennäköisempää, jos mahdolliset rikosentekijät olettavat, että heidät voidaan havaita. Luonnollista valvontaa voidaan tehostaa muuttamalla rakennettua ympäristöä siten, että kansalaiset voivat paremmin valvoa ympäristöään tai naapurustoaan jokapäiväisessä elämässään.
- Henkilöiden tunnistettavuuden lisääminen** (Reduce anonymity): Esimerkiksi henkilökorttien ym. tunnisteiden käyttö.
- Tilan hallinnoinnin ja epävirallisen valvonnan lisääminen** (Utilize place managers): Epävirallinen valvonta eroaa muodollisesta valvonnasta siinä, että sitä suorittavat henkilöt hoitavat ensisijaisesti muita tehtäviä. Tällaisia työntekijöitä ovat mm. myyjät, ovimiehet, taksinkuljettajat, huoltohenkilöstö jne.

- 10. Virallisen tai muodollisen valvonnan vahvistaminen** (Strengthen formal surveillance): Muodollinen valvonta tarkoittaa erityisesti tähän tarkoitukseen palkattujen henkilöiden, poliisin ja turvallisuushenkilöstön, suorittamaa valvontaa ja omaisuuden suojaamista. Rikoksenteon riskejä voidaan lisätä ja valvontatehtäviä hoitavan henkilöstö työtä tehostaa myös teknisillä laitteilla, kuten valvontakameroilla ja murtohälyttimillä.

3) Rikoksesta saatavan hyödyn minimointi. Vähennetään potentiaalisen rikoksen kohteen arvoa tai rikoksella saavutettavaa etua.

- 11. Kohteiden tunnistamisen vaikeuttaminen** (Conceal targets): Esimerkiksi arvokuljetuksia ym. ei merkitä niin, että ulkopuolinen tunnistaa ne.
- 12. Rikoksen kohteiden poistaminen** (Remove targets): Myymälävarkauksista saatavaa hyötyä voidaan pienentää esimerkiksi vähentämällä myymälässä säilytettävän käteisen rahan määrää tai käyttämällä aikalukkoja. Kolikkoautomaatit voidaan korvata laskutusjärjestelmällä ja suuret, töhertäjiä houkuttelevat tyhjät seinäpinnat maalata.
- 13. Omaisuuden merkitseminen** (Identify property): Esimerkiksi autojen, polkupyörien ja arvokkaan koti-irtaimiston merkitseminen voi vähentää merkityn omaisuuden arvoa helpottamalla sen tunnistamista. Tällä tavoin vähennetään mahdollisuuksia myydä tai käyttää varastettua omaisuutta. Esimerkiksi käteisautomaatin rahan sekaan voidaan sijoittaa väripanoksia ja esineitä merkitä ultraviolettikynillä tehtävillä kaiveruksilla.
- 14. Varastetun tavaran markkinoihin vaikuttaminen** (Disrupt markets): Esimerkiksi panttimyymälöiden valvonta tai katumyyntin luvanvaraisuus.
- 15. Rikoksesta saatavan hyödyn minimointi** (Deny benefits) Esimerkiksi varastetusta tavarasta voi tehdä hyödyttömän mustetäytteisellä varashälyttimellä tai luvattomat graffitit voidaan poistaa välittömästi.

4) Rikoksenteon yllykkeiden minimointi. Rikokseen kannustavien konfliktien tai tunnereaktioiden vähentäminen.

- 16. Turhautumisen ja paineen välttäminen** (Reduce frustration and stress): Esimerkiksi sujuvalla jonottamisella ja asiakaspalvelulla tai rauhoittavalla musiikilla ja valaistuksella vältetään turhautumista julkisilla paikoilla tai palveluissa.
- 17. Riitatilanteiden välttäminen** (Avoid disputes): Esimerkiksi urheilutapahtumien yhteydessä ja urheilukatsomoissa voidaan vastakkaisten joukkueiden kannattajat erottaa toisistaan.
- 18. Voimakkaita tunteita aiheuttavien yllykkeiden rajoittaminen** (Reduce emotional arousal): Esimerkiksi väkivaltaisen aikuisviihteen tai rasistisen käytöksen kontrollointi.
- 19. Ryhmäpaineen vähentäminen** (Neutralize peer pressure): Sääntöjä ei tarvitse rikkoa tilanteissa, joissa muut siihen kannustavat. Voidaan kannustaa kieltäytymään epämiellyttävistä asioista tai esimerkiksi estämään humalassa ajaminen.
- 20. Jäljittelyn estäminen** (Discourage imitation): Poistamalla nopeasti näkyvistä esimerkiksi luvattomat graffitit voidaan vähentää muiden haluja tehdä ilkivaltaa.

5) Rikoksenteon verukkeiden poistaminen. Sääntöjen ja niiden noudattamisen vahvistaminen.

21. **Sääntöjen käyttöönotto** (Set rules): Erilaisista säännöistä ja ehdoista voidaan sopia hyvissä ajoin yhdessä esimerkiksi vuokrasopimuksilla tai häirintään liittyvillä pelisäännöillä.
22. **Ohjeiden ja sääntöjen ilmoittaminen** (Post instructions): Erilaiset julkisten ja yhteisten paikkojen säännöt, jotka laitetaan selkeästi esille, esimerkiksi pysäköintikiellot, yksityistä aluetta tai omaisuutta merkitsevät kyltit tai retkeilyalueiden säännöt.
23. **Omatuntoon vetoaminen** (Alert conscience): Ihmisiä voidaan konkreettisesti muistuttaa säännöistä ja niiden rikkomisesta. Keinoja tähän ovat esimerkiksi nopeusnäytöt autoteiden varsilla tai myymälävarkauksista muistuttavat kyltit kaupoissa.
24. **Lainkuuliaisen käyttäytymisen tukeminen** (Assist compliance): Sääntöjen noudattamista voidaan tukea ratkaisuilla, jotka tekevät siitä vaivatonta, esimerkiksi avoimilla ja hyvin sijoitelluilla julkisilla käymälöillä tai roska-astioilla.
25. **Alkoholi- ja huumausainevalvonta** (Control drugs and alcohol): Esimerkiksi mahdollisuudet käyttää omaaloitteisesti puhallustestejä, tarjoilijoiden tai alkoholinmyyjien puuttuminen juomiseen ja alkoholittomat tapahtumat.